

Załącznik nr 2
do Wojewódzkiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
na lata 2021-2030

**RAMOWY PROGRAM
OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W
RODZINIE
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE**

WPROWADZENIE

Przemoc domowa wywiera olbrzymi wpływ na wszystkie aspekty funkcjonowania osoby, która jej doświadcza – fizyczny, psychiczny, emocjonalny i społeczny. Narażona jest na ból fizyczny, urazy stanowiące zagrożenie dla zdrowia, ograniczające sprawność funkcjonalną, w skrajnych przypadkach narażające na utratę życia. Doświadcza cierpień psychicznych, poniżania, deprecjonowania poczucia własnej wartości, utraty niezależności i możliwości decydowania o sobie. W codziennym życiu towarzyszą jej ból, lęk, cierpienie, bezsilność, przygnębienie i rozpacz. Przemoc w rodzinie ogranicza również społeczny wymiar funkcjonowania jednostki, odczuwając wstyd, często będąc zmuszona do ograniczenia kontaktów z bliskimi, sąsiadami i znajomymi, osoba doznająca przemocy narażona jest na izolację, niezrozumienie, a często na wtórną wiktyimizację, kiedy po ujawnieniu swej sytuacji nie znajduje wsparcia i pomocy w społeczności lokalnej. S. Kluczyńska wskazuje na zestaw cech charakteryzujących osoby doświadczające przemocy w rodzinie – są to: „niska samoocena, bierne strategie radzenia sobie ze stresem, silna zależność, lęk, obniżony nastrój, izolacja społeczna, skłonność do obwiniania siebie, często nadużywanie alkoholu i branie narkotyków, dolegliwości psychosomatyczne. Ofiary przeżywają silne poczucie winy związane z przypisywaniem sobie odpowiedzialności za akty przemocy, są przekonane, że to ich działanie spowodowało przemoc. Postrzegają siebie jako osoby, które nie mają żadnej kontroli nad własnym życiem i otoczeniem, często doświadczają też głębokiej i trwałej nieufności wobec innych. Intensywna, powtarzająca się, zagrażająca życiu przemoc powoduje, że ofiary są w stanie analizować tylko aktualną sytuację. Cały wysiłek skupiają na przetrwaniu, a nie na poszukiwaniu długofalowych rozwiązań problemu. Obawiają się, że ujawnienie przemocy może zagrozić ich życiu. Osoby doznające przemocy nie widzą możliwości zmiany istniejącego stanu rzeczy, a jeśli takowe się pojawiają, nisko oceniają szanse ich realizacji”¹.

W przypadku dziecka doświadczającego przemocy konsekwencje jej stosowania silnie wpływają na jego aktualną i przyszłą egzystencję, niezależnie od faktu, czy przemoc skierowana jest bezpośrednio wobec dziecka, czy jest ono świadkiem przemocy domowej wobec innych osób. Wśród skutków doraźnych doświadczania przemocy wymienić można:

- cierpienie i lęk,
- obniżenie odporności i zaburzenia somatyczne
- urazy
- trudności w nauce
- zaburzenia zachowania i agresywność

a wśród skutków długotrwałych:

- choroby psychosomatyczne
- zaburzenia emocjonalne i uzależnienia
- brak satysfakcji z życia

¹ S. Kluczyńska, Zasady pomocy psychologicznej dla dorosłych ofiar przemocy w rodzinie, PDF s. 1, www.niebieskalinia.pl

- trudności w relacjach z ludźmi
- predyspozycje do stosowania przemocy².

Przemoc narusza integralność fizyczną i psychiczną jednostki, wyrządzając jej szkody, których najczęściej nie jest w stanie naprawić samodzielnie. Zniwelowanie dewastacji, dokonanych w wyniku doświadczania przemocy w rodzinie wymaga profesjonalnej, wieloaspektowej, często długotrwałej pomocy i wsparcia. Stąd też konieczność tworzenia lokalnych i ponadlokalnych systemów ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Jedną z form działań tego typu jest tworzenie i realizacja gminnych i powiatowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249 z późn. zm.).

Przemoc w rodzinie dzieje się niezależnie od czynników zewnętrznych, ale jednym z czynników sprzyjających osobie stosującej przemoc domową jest izolacja. Stąd czas pandemii COVID-19, która zmusza rodziny do izolacji i powoduje odcięcie osób potrzebujących od możliwości pomocy bezpośredniej przyczyniła się do zwiększenia statystyk przemocy domowej nawet o ponad 30%.

Najnowsze badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę wskazują, że w czasie pandemii (od połowy marca do końca czerwca 2020r) 27% dzieci i młodzieży doświadczyło co najmniej jednej z 12 badanych form krzywdzenia. Co dziesiąte dziecko (11%) doświadczyło przemocy ze strony bliskiej osoby dorosłej. Tyle samo doświadczyło wykorzystywania seksualnego (10%). Co ważne, 1 dziecko na 11 przyznało, że nie ma nikogo, kto mógłby zaoferować mu wsparcie w trudnej sytuacji. Dlatego działania na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w swoich założeniach powinny także uwzględniać specyfikę sytuacji kryzysowych spowodowanych np. zagrożeniem epidemiologicznym.

Art. 6 ust. 6 pkt. 3 w/w ustawy nakłada na samorząd województwa zadanie opracowania ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Prezentowany dokument jest aktualizacją obowiązującego w latach 2015-2020 Ramowego Programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie³ będącego załącznikiem nr 2 do Uchwały nr 710/V/15 Zarządu Województwa Dolnośląskiego w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020. Aktualizacji mającej na celu dostosowanie treści Ramowego Programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie do aktualnego stanu formalnoprawnego oraz wiedzy teoretycznej i praktycznej dokonała Anna Lechowska.

Ramowy Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowiący załącznik nr 2 do Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2030 jest zgodny z zapisami krajowych i regionalnych aktów prawnych, określa główne obszary i formy oddziaływań wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie. Celem niniejszego dokumentu jest służyć podmiotom z terenu województwa dolnośląskiego podejmującym działania na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie, jako pomoc i wskazówka

² J. Melibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Warszawa 2009, s. 47

³ Dokument opracowany przez zespół ekspertów w składzie: Bożena Ciosk, Małgorzata Jankowska, Anna Lechowska, Agnieszka Pierzchalska, Maria Magdalena Pluta, Agnieszka Tekieli.

przy konstruowaniu własnych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem specyfiki i uwarunkowań lokalnych.

PRAWNA OCHRONA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe akty prawne istotne z punktu widzenia ochrony osób przed przemocą w rodzinie:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 Nr 78 poz. 483): art. 40, art. 41, art. 47, art. 71; zapewniają ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 2020 poz. 1444 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 583);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2021 poz. 534 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 poz. 1876 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. 2021 poz. 1119);
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (j.t. Dz. U. 2021 poz. 1882);
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (Monitor Polski 2021 poz. 235 Uchwała Nr 16 Rady Ministrów)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne. (Dz. U. 2011 Nr 50 poz. 259)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. 2011 Nr 209 poz. 1245).

W sądowych formularzach statystycznych za rok 2011 po raz pierwszy uwzględniono statystyki przestępstw, które mogą zostać zakwalifikowane jako przemoc w rodzinie, wg art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, są to m.in.:

- **art. 148 § 1 k.k.** – zabicie człowieka podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności;

- **art. 148 § 2 k.k.** – zabicie człowieka ze szczególnym okrucieństwem, w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem, w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, z użyciem materiałów wybuchowych, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności;
- **art. 148 § 3 k.k.** – karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo oraz sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego;
- **art. 148 § 4 k.k.** – zabicie człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- **art. 156 § 1 k.k.** – spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu człowieka w postaci: pozbawienia wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3;
- **art. 156 § 2 k.k.** – działanie nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- **art. 156 § 3 k.k.** – jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności;
- **art. 157 § 1 k.k.** – spowodowanie średniego i lekkiego uszczerbku na zdrowiu (naruszenie czynności narządu lub rozstrój zdrowia) człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 189 k.k.** – pozbawienie człowieka wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 190 k.k.** – grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;
- **art. 190a § 1 k.k.** – uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudzające u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie naruszające jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8;

- **art. 191 § 1 k.k.** – stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- **art. 191 § 1a k.k.** – stosowanie w celu określonym w § 1 przemocy innego rodzaju uporczywie lub w sposób istotnie utrudniając innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- **art. 191a k.k.** – utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używanie w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępny i bez jej zgody rozpowszechnianie, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 197 § 1 k.k.** – kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12;
- **art. 197 § 2 k.k.** – jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8;
- **art. 197 § 3 k.k.** – jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia wspólnie z inną osobą, wobec małoletniego poniżej lat 15, wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3;
- **art. 198 k.k.** – wykorzystanie bezradności innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem i doprowadzenie jej do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8;
- **art. 199 k.k.** – nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia w celu doprowadzenia innej osoby do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3;
- **art. 200 § 1 k.k.** – obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12;
- **art. 201 k.k.** – dopuszczanie się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 202 § 1 k.k.** – publiczne prezentowanie treści pornograficznych w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;

- **art. 202 § 3 k.k.** – kto w celu rozpowszechniania produkuje, utwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12;
- **art. 202 § 4 k.k.** – utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- **art. 202 § 4a k.k.** – przechowywanie, posiadanie lub uzyskiwanie dostępu do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 202 § 4b k.k.** – produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, przechowywanie lub posiadanie treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2;
- **art. 203 k.k.** – doprowadzenie przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie innej osoby do uprawiania prostytucji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- **art. 207 § 1 k.k.** – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy; podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5;
- **art. 207 § 1a k.k.** – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8;
- **art. 207 § 2 k.k.** – jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- **art. 207 § 3 k.k.** – jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 – 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12;
- **art. 208 k.k.** – rozpijanie małoletnich dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Na skutek zmian w Kodeksie Karnym od 13 lipca 2017 r. zawiadomienie policji lub prokuratury o poważnych przestępstwach wobec dzieci (ciężki uszczerbek na zdrowiu, zgwałcenie, wykorzystanie seksualne bezradności, wykorzystywanie seksualne) jest obowiązkiem prawnym każdego, kto ma wiarygodną informację o ich popełnieniu, przygotowaniu lub usiłowaniu popełnienia.

- Zgodnie z **art. 240 § 1 k.k.** niezłożenie zawiadomienia grozi karą pozbawienia wolności do lat 3;

- Zgłoszenie podejrzenia popełnienia przestępstwa wobec dziecka jest więc obowiązkiem prawnym. Oznacza to, że w przypadku zaniechania zgłoszenia, osoba dorosła może ponieść odpowiedzialność karną.

CELE PROGRAMU

Celem realizacji Programu jest zwiększenie skuteczności udzielanej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym oraz dotkniętym przemocą w rodzinie z terenu województwa dolnośląskiego poprzez:

- zwiększenie świadomości społecznej oraz zaangażowania społeczeństwa w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- usprawnienie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym przemocą;
- upowszechnianie różnorodnych metod działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą;
- podniesienie jakości usług świadczonych przez podmioty zaangażowane w działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- propagowanie i zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- upowszechnianie wiedzy na temat oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc;
- zmniejszenie liczby osób i rodzin, w których są podejmowane interwencje ze względu na przemoc w rodzinie.

Efektywne osiągnięcie powyższych celów jest możliwe poprzez spójne i interdyscyplinarne działania podejmowane przez kompetentnych specjalistów działających w ramach wielowymiarowego systemu pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, przy uwzględnieniu zróżnicowanych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wobec systemu.

ADRESACI PROGRAMU

- **Osoby doświadczające przemocy domowej** będące członkami rodzin, do których zalicza się:
 - małżonka,
 - wstępnych: rodziców, dziadków, pradziadków,
 - zstępnych: potomków tej samej osoby tj. dzieci, wnuków, prawnuków oraz rodzeństwo, powinowatych w tej samej linii lub stopniu,
 - osoby pozostające w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka
 - osoby pozostające we wspólnym pożyciu, w tym osoby starsze i z niepełnosprawnościami
 - inne osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące, w szczególności narażone na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, zachowania

naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

Bezpośredni odbiorcy programu, czyli osoby doświadczające przemocy w rodzinie, stanowią grupę niejednorodną pod wieloma względami. Pomimo, że wśród osób doznających przemocy przeważają kobiety i dzieci, nie można marginalizować sytuacji, w których osobami doświadczającymi przemocy są mężczyźni.

- **Świadkowie przemocy w rodzinie,**
- **Społeczności lokalne oraz władze lokalne,**
- **Podmioty podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:**
 - Jednostki organizacyjne pomocy społecznej (w tym ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, punkty interwencji kryzysowej, placówki specjalistycznego poradnictwa, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego oraz placówki całodobowe realizujące programy opiekuńcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży, domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy);
 - Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
 - Placówki oświatowe (publiczne i niepubliczne) – mające bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą oraz ich opiekunami, zwłaszcza: żłobki, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
 - Placówki służby zdrowia (publiczne i niepubliczne) w tym: ośrodki zdrowia (lekarze rodzinni, pielęgniarki, pielęgniarki środowiskowe, położne), szpitale (oddziały ratunkowe, poradnie szpitalne i przyszpitalne), pogotowie ratunkowe, placówki lecznictwa odwykowego;
 - Policja;
 - Wymiar sprawiedliwości: (sądy, prokuratura);
 - Inne podmioty – realizujące zadania na rzecz wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej, mające charakter interdyscyplinarny, bądź specjalistyczny, w tym organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe.

REALIZATORZY PROGRAMU

1. jednostki organizacyjne pomocy społecznej działające w najbliższym środowisku lokalnym, służące doraźnym lub specjalistycznym wsparciem w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą lub realizujące procedurę „Niebieskiej Karty”
2. jednostki wymiaru sprawiedliwości i ochrony porządku publicznego
3. placówki oświaty mające bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą
4. placówki służby zdrowia

5. inne podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym organizacje pozarządowe.

Zakres działań poszczególnych służb realizujących Program:

1. Policja

Działania chroniące osoby doświadczające przemocy w rodzinie, podejmowane przez Policję zgodnie z kompetencjami, to:

- interwencja w sytuacji uzyskania zgłoszenia o przemoc w rodzinie, wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”, poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”,
- udzielenie osobie doznającej przemocy w rodzinie niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy,
- przeprowadzenie, o ile to możliwe, z osobą stosującą przemoc w rodzinie rozmowy, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy przemocy w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- zatrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie (fakultatywnie) stwarzającej bezpośrednio zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego w trybie określonym w art. 15 Ustawy o Policji,
- zatrzymanie osoby podejrzanej (fakultatywnie), jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi;
- zatrzymanie osoby podejrzanej (obligatoryjnie), jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi;
- w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu (np. znęcanie się), wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- motywowanie osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,

- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności systematyczne składanie wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- podejmowanie wspólnie z pracownikiem socjalnym, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka z rodziny, w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie,
- poinformowanie rodziców lub opiekunów prawnych bądź faktycznych dziecka o prawie do złożenia przez nich zażalenia do właściwego sądu opiekuńczego na odebranie dziecka oraz o możliwości złożenia zażalenia za pośrednictwem pracownika socjalnego bądź policjanta dokonującego odebrania dziecka (pouczenie o przysługujących w tym wypadku prawach należy wręczyć na piśmie); w przypadku gdy rodzice lub opiekunowie dziecka zdecydują się złożyć zażalenie za pośrednictwem w/w policjanta, powinien on niezwłocznie dostarczyć je do właściwego sądu opiekuńczego,
- ponadto przedstawiciele Policji wchodzi w skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez Zespół Grup Roboczych gd przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1. Pomoc społeczna

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- w przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”,
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem osobom doznającym przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami,

- pracownicy pomocy społecznej wchodzi w skład Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez Zespół Grup Roboczych.

2. Instytucje ochrony zdrowia

W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoby doznające przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,
- w przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie, wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”,
- poinformowanie osób doświadczających przemocy w rodzinie o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
- poinformowanie osób doświadczających przemocy domowej o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, powiadomienie organów ścigania.

3. Oświata

Do podstawowych zadań przedstawiciela oświaty należy:

- diagnozowanie sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci,
- wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” w przypadku podejrzenia występowania przemocy w rodzinie,
- udzielanie kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodziny, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- informowanie o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomienie organów ścigania .

4. Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ramach procedury przedstawiciel Komisji rozwiązywania problemów alkoholowych podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- w przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym informacji o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- powiadamia o formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- informuje o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

5. Zespół Interdyscyplinarny lub Grupa Robocza:

W ramach procedury członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grupy Roboczej:

- udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań, w szczególności:
 - a) diagnozują sytuację rodziny, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą;
 - b) przekazują informacje o konsekwencjach popełnianych czynów;
 - c) motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
 - d) przeprowadzają rozmowę pod kątem nadużywania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków;
 - e) przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Osobę nadużywającą alkoholu, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grupy Roboczej kierują do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie i dla jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych,
- zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grupy Roboczej,
- zakańczają procedurę „Niebieskie Karty” – w przypadku: ustania przemocy w rodzinie lub braku zasadności podejmowania dalszych działań.

Zakończenie Procedury "Niebieskie Karty" udokumentowane jest protokołem podpisanym przez Przewodniczącą Zespołu Interdyscyplinarnego.

W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dokumenty, wytworzone przez Zespół Interdyscyplinarny lub Grupę Roboczą są przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego (policji lub prokuraturze).

6. Inni realizatorzy działający w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym m.in. organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, Kościoły:

- prowadzą działalność edukacyjną i profilaktyczną,
- udzielają pomocy i wsparcia psychologicznego,
- prowadzą działania wspierająco-terapeutyczne,
- prowadzą poradnictwo prawne, socjalne, zawodowe.

FORMY POMOCY

OSOBOM DOŚWIADCZAJĄCYM PRZEMOCY W RODZINIE

Formy pomocy ofiarom przemocy w rodzinie określa art. 3 ust. 1 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

„Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;

- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania”.

Pokrzywdzeni członkowie rodzin, w zależności od indywidualnej sytuacji, mogą bezpłatnie korzystać z każdej z tych form pomocy i kilku jednocześnie.

Aby zgodnie z w/w ustawą, skutecznie pomóc ofiarom przemocy w rodzinie, należy wykorzystać kolejne rozwiązania prawne:

- art. 244 i 275a k.p.k. – zatrzymanie osoby podejrzanej o przestępstwo z art. 207 k.k.
- art. 39 k.k. – zakaz kontaktowania się z określonymi osobami
- art. 41a k.k. – nakazanie oskarżonemu o przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego,
- art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy – „Jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia”.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy
- Wytyczne Prokuratora Generalnego z dn. 22.02.2016 r. dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 956), która zakłada m. in. zmiany w przepisach ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Wprowadza ona instrumenty prawne, pozwalające na szybkie izolowanie osoby stosującej przemoc od osoby dotkniętej przemocą. Policja uzyskała nowe uprawnienia do wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

ZAŁOŻENIA I WSKAZÓWKI DLA PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAMY OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Założenia dla podmiotów realizujących programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie:

Opracowując i realizując programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy oprzeć się na następujących założeniach:

- przyjęcie jako priorytetu ochronę bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie,

- przemoc w rodzinie jest szkodliwym i raniącym wykorzystywaniem siły i przewagi wobec osób słabszych, naruszającym ich prawa i powodującym szkody psychiczne, fizyczne i moralne,
- tworzenie indywidualnych, dostosowanych do potrzeb klienta programów, opartych na indywidualnej diagnozie osoby doświadczającej przemocy, przy uwzględnieniu również diagnozy środowiska rodzinnego i lokalnego,
- podnoszenie poziomu jakości pomocy świadczonej osobom doświadczającym przemocy poprzez promowanie i wzmacnianie:
 - **interdyscyplinarnego** podejścia do ochrony ofiar przemocy w rodzinie: wszelkie działania na rzecz pomocy w rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów różnych zawodów, będących przedstawicielami instytucji i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, z wykorzystaniem ich uprawnień, możliwości i kompetencji,
 - **kompleksowego** podejścia do ochrony ofiar przemocy w rodzinie; przemoc domowa powinna być ujęta w programie jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej, społecznej z uwzględnieniem różnorodnych form działań: informacyjno-edukacyjnych, terapeutycznych; indywidualnych i grupowych,
 - **systemowego** podejścia do ochrony ofiar przemocy w rodzinie; program dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy,
 - **efektywnego** podejścia do ochrony ofiar przemocy w rodzinie; program zakłada realizację celów i kierunków działań, w oparciu o diagnozę problemu, rozpoznanie zjawiska i jego lokalnych uwarunkowań, na drodze budowania oraz udoskonalania współpracy pomiędzy instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- w programie należy jasno określić współpracę z innymi podmiotami: organizacjami, instytucjami, działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar na danym terenie,
- okres realizacji programu powinien być adekwatny do problemów, jakie posiada osoba dotknięta przemocą w rodzinie i postawionych celów programu,
- realizatorzy programu powinni przestrzegać zasad etyki zawodowej, między innymi, zachowania tajemnicy dotyczącej problemów klienta.

Wskazówki dla podmiotów realizujących programy⁴:

Program powinien opierać się na wartościach i przekonaniach dotyczących specyfiki zjawiska przemocy domowej i sposobów jej powstrzymywania wyznaczanych przez współczesne standardy pomagania osobom doświadczającym przemocy w rodzinie i współpracy z innymi podmiotami.

Punktem wyjścia do pracy z osobami doświadczającymi przemocy jest konieczność przyjęcia przekonań dotyczących specyfiki zjawiska przemocy domowej, takich jak:

- za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, bez względu na to, co zrobiła osoba, która tej przemocy doświadcza
- nie ma żadnego uzasadnienia i usprawiedliwienia dla stosowania przemocy
- zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy; jest to jeden z objawów doznanego urazu
- pomaganie osobom doświadczającym przemocy należy traktować jako działanie zmierzające do odbudowania ich osobistej mocy, poprzez wzmacnianie poczucia podmiotowości i wpływu, aby czuły się autorami planowanych i realizowanych zmian
- wychodzenie z przemocy jest procesem wieloetapowym i trzeba go rozpatrywać indywidualnie, szanując tempo i gotowość osoby doświadczającej przemocy do zmian; od działań dyrektywnych w sytuacji zagrożenia i utraty kontroli nad sytuacją i własnym zachowaniem, po działania oparte na współpracy
- przemoc w rodzinie jest procesem charakteryzującym się swoistym przebiegiem i dynamiką relacji, powtarzającymi się cyklami, eskalacją i specyficznymi dla niej mechanizmami psychologicznymi
- kierując się potrzebą powstrzymania przemocy, należy wobec osób stosujących przemoc wykorzystywać przewidziane prawem środki prewencyjne, karne i probacyjne, a zwłaszcza ułatwić osobom stosującym przemoc w rodzinie dostęp do profesjonalnych form oddziaływań korekcyjno-educacyjnych.

Zaleca się, aby osoby podejmujące działania na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie miały możliwość:

- cyklicznego podnoszenia i rozwijania umiejętności zawodowych poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach, seminariach, konferencjach, warsztatach itp.
- podnoszenia swoich kompetencji cyfrowych, w celu wykorzystania zdalnych metod pracy,
- korzystania z superwizji w celu dbania o jakość swojej pracy.

⁴ Kluczyńska S., Zasady pomocy psychologicznej dla dorosłych ofiar przemocy w rodzinie, www.niebieskalinia.pl

RODZAJE DZIAŁAŃ KIEROWANYCH DO OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

1. Prowadzenie w lokalnych społecznościach działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym, promujących działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
2. Utworzenie i funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych.
3. Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
4. Upowszechnianie informacji w zakresie lokalnych możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej. Uwzględnienie możliwości uzyskania pomocy także w formie zdalnej.
5. Upowszechnianie informacji o dostępności telefonów zaufania, telefonów interwencyjnych lub aplikacji mobilnych, dzięki którym osoby narażone na przemoc w rodzinie mogą uzyskać wsparcie, ale też informacje i pomoc (np. „Twój Parasol”).
6. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie.
7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego.
8. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej oraz specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
9. Prowadzenie działań o charakterze interwencji kryzysowej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
10. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
11. Upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie, promowanie oraz wzmacnianie profesjonalnego i interdyscyplinarnego podejścia do pracy z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie (m.in. poprzez superwizje, szkolenia, konferencje).

ETAPY POMOCY OSOBIE DOŚWIADCZAJĄCEJ PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zdefiniowanie problemu z punktu widzenia osoby doświadczającej przemocy i osoby interwenta
2. Zapewnienie bezpieczeństwa (psychicznego i fizycznego)
3. Udzielenie wsparcia jako osoba wspierająca – nieosądzająca, akceptująca i zaangażowana
4. Rozważenie możliwości – poszukiwanie wyborów, wsparcia, sposobów radzenia sobie z trudnościami

5. Ułożenie planu, który zawiera konkretne działania, które osoba doświadczająca przemocy rozumie i uznaje za własne
6. Zmotywowanie osoby doświadczającej przemocy do zobowiązania się do działania zgodnie z przyjętym planem.

Osoba prowadząca interwencję może działać dyrektywnie, współpracować z osobą lub działać niedyrektywnie, w zależności od potrzeb i zdolności osoby doświadczającej przemocy do podjęcia konkretnych działań.

MONITORING I EWALUACJA

Wskazane jest, aby działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie były monitorowane i podlegały ewaluacji.

Podmioty realizujące programy wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie powinny określić zasady monitorowania i ewaluacji podejmowanych działań pod względem ich skuteczności i efektywności oraz opracować narzędzia służące temu celowi.

ZAŁOŻENIA DO PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI LOKALNYCH PROGRAMÓW OCHRONY OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE

Opracowując i realizując programy ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie należy oprzeć się na następujących założeniach:

- uwzględnienie jako priorytetu ochrony dobra i wolności osoby/osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie, zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa oraz respektowania autonomii i indywidualnych potrzeb osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- przyjęcie założenia, że przemoc w rodzinie nie zawiera żadnych pozytywnych aspektów, nie jest metodą wychowawczą, ani sposobem rozwiązywania konfliktów, Jest to działanie szkodliwe, zamierzone, wykorzystujące siłę i przewagę wobec osób słabszych, naruszające ich prawa i powodujące szkody psychiczne, fizyczne i moralne,
- biorąc pod uwagę wieloaspektowość zjawiska przemocy domowej, w planowaniu działań na rzecz pomocy osobom skrzywdzonym należy uwzględnić systemowe podejście do ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie, uwzględniające perspektywę prawną, psychologiczną, moralną, społeczną, z uwzględnieniem oddziaływań informacyjno-edukacyjnych, terapeutycznych, interwencyjnych, psychospołecznych i innych,
- program powinien zakładać realizację celów i kierunków działań, w oparciu o diagnozę problemu, rozpoznanie zjawiska i jego lokalnych uwarunkowań, na drodze budowania oraz udoskonalania współpracy pomiędzy instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,

- naczelną zasadą przy opracowaniu programu jest założenie, że powinien uwzględniać spójny i wielopoziomowy system przeciwdziałania przemocy oparty o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Wszelkie działania na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów różnych zawodów, będących przedstawicielami instytucji i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, z wykorzystaniem ich uprawnień, możliwości i kompetencji,
- działania na rzecz wspierania osób doświadczających przemocy w rodzinie powinny uwzględniać różne formy oddziaływań, także te z użyciem technologii cyfrowych,
- realizatorzy programu powinni przestrzegać zasad etyki zawodowej, między innymi zachowania tajemnicy dotyczącej problemów klienta,
- okres realizacji programu powinien być realny i adekwatny do problemów, jakie występują na terenie jego realizacji.

ELEMENTY LOKALNYCH PROGRAMÓW OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE – PROPOZYCJA:

1. Cele realizacji programu: strategiczne i szczegółowe
2. Adresaci programów: sposób naboru, kwalifikacje do programu
3. Zasady realizacji programu: termin, miejsce, metody, formy, techniki realizacji programu, osoby odpowiedzialne za realizację programu, prowadzoną dokumentację, sposób prowadzenia dokumentacji, zasady współpracy między instytucjami realizującymi program
4. Diagnoza: diagnoza indywidualna osoby dotkniętej przemocą, diagnoza środowiska rodzinnego i lokalnego
5. Rodzaje działań kierowanych do osób doświadczających przemocy: informacyjno-edukacyjne, terapeutyczne, prawne, profilaktyczne, inne
6. Zawartość merytoryczna programów: uwzględniająca priorytetowe potrzeby i kierunki działań
7. Monitoring i ewaluacja programu: zasady monitorowania, narzędzia, wskaźniki ewaluacji, osiągnięte efekty
8. Zasady i źródła finansowania działań będących przedmiotem realizacji programów
9. Podmioty realizujące program, kwalifikacje osób prowadzących programy ochrony ofiar przemocy w rodzinie.